

Študijska geološka zbirka Rudnika živega srebra Idrija

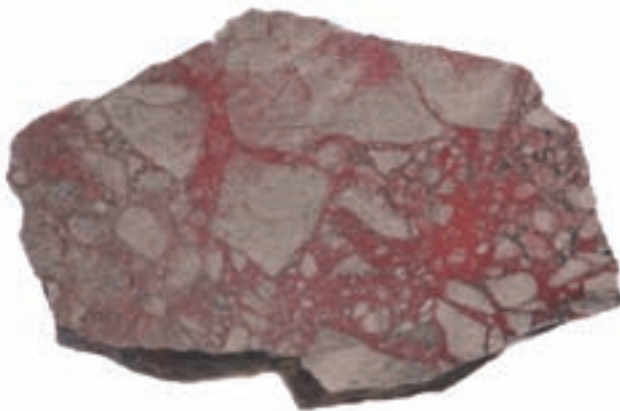
Bojan Režun



Cinabarit iz Idrije; 2 mm. Zbirka Rudnika živega srebra Idrija.
Foto: Miran Udovč

Z razvojem idrijskega rudnika in odkopavanjem živosrebrove rude so rudarji pri delu našli tudi mnoge naravne zanimivosti in znamenitosti, ki smo jih shranili in ohranili zanamcem. Idrija ima s svojo petstoletno tradicijo rudarjenja danes poleg tehniške ohranjenosti tudi bogato naravno dediščino. Njen pomembni del so kamnine, fosili, minerali in rude idrijskega rudišča ter bližnje okolice, ki jih hranimo v zbirkah Rudnika živega srebra Idrija in v Mestnem muzeju Idrija.

Prvi podatki o manjših zbirkah idrijskih mineralov in rud v lasti tedanjih rudniških uslužbencev segajo v 18. stoletje. Niso pa se žal v Idriji ohranili primerki rud in mineralov, ki jih je zbral od leta 1754 in uporabljal pri svojem poučevanju rudniški zdravnik in evropsko pomemben naravoslovec Giovanni Antonio Scopoli. Prav tako je po odhodu iz Idrije leta 1781 odnesel s seboj v Ljubljano svojo zbirko tudi Baltazar Hacquet. Ko je znani slovenski geolog Marko Vincenc Lipold leta 1867 prevzel upravljanje idrijskega rudnika, je tam že bila geološka zbirka, ki jo je v naslednjih letih še dopolnil. Zbirka je po obsegu in vsebini sčasoma dobila nacionalni pomen. Leta 1912 je Josip Kropáč, ki se je ukvarjal predvsem z geologijo idrijskega rudišča, zapisal, da ima rudnik prav po Lipoldovi zaslugi dragoceno zbirko.



*Redek primerek bogate brečaste cinabaritove rude, ki je nastala v cementu in odlomkih breče; 14 x 10 cm. Zbirka Rudnika živega srebra Idrija.
Foto: Miran Udovč*

Manjši, še ohranjeni del **Lipoldove geološke zbirke** je danes shranjen v Mestnem muzeju Idrija. Po ustanovitvi muzeja leta 1956 so rudniški strokovnjaki v grajskih prostorih postavili novo, obsežno **stratigrafsko-litološko, paleontološko in mineraloško zbirko** ter bogato **zbirko živosrebrovih rud**. Leta 1992 je bila zbirka strokovno dopolnjena in postavljena v prenovljene prostore idrijskega Mestnega muzeja.

Prav tako pomembna ohranjena geološka zbirka je **študijska zbirka Rudnika živega srebra Idrija**, ki je pričela nastajati z uvedbo geološke službe pri rudniku. V njej je preko 800 različnih primerkov vseh kamnin, rud in mineralov, ki jih najdemo v rudišču. V zbirki so vzorci, ki so jih zbrali rudniški geologi pri raziskovanju idrijskega rudišča in širše okolice Idrije med letoma 1955 in 2003. Zaradi kompleksnosti je zbirka razdeljena v sedem tematskih sklopov. Posamezni primerki so zaradi izjemne geneze in razvoja rudišča unikatni v strokovnem pogledu. Vzorci predstavljajo posamezne geološke elemente, pomembne za razvoj in zgradbo rudišča (mineralogija, petrologija, sedimentologija, rudna geologija, tektonika). Kot celota zbirka zaokroža spoznanja več generaciji geologov o nastanku idrijskega rudišča živega srebra, ki je mnogim raziskovalcem pomenil poseben izziv. Odločitve pri urejanju zbirke temeljijo na izjemno bogati ohranjeni geološki dokumentaciji. Geološka zbirka je tudi računalniško obdelana. V bazi podatkov so strokovni opis, posebnosti in lokacija (jamomerske koordinate, geološka karta) posameznega vzorca v rudišču. Dodana je tudi njegova fotografija.

Večji del zbirke je razstavljen in na razpolago raziskovalcem v novih upravnih prostorih Rudnika živega srebra v sklopu jaška Frančiška, nekaj najlepših primerkov pa je razstavljenih v vhodni zgradbi Antonijevega rova, kjer si jih lahko ogledajo obiskovalci idrijskega podzemlja.